Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

108451

Frontkjemperne ble torturert

Skienslegen Inger Cecilie Stridsklev kan i en oppsiktsvekkende helseundersøkelse dokumentere at frontkjempere og NS-folk ble utsatt for tortur i norske fengsler etter krigen. En døde etter forhør. Fanger ble sultet, og det ble brukt fingerte henrettelser.

- Den brutale behandlingen fangene ble utsatt for er ikke en rettsstat verdig, mener hun.

NTB

Vardø 4/5-95

IKKE VERDIG: Inger Cecilie Stridsklev har gjort en oppsiktsvekkende undersøkelse blant frontkjemperne, som etter hennes mening viser en virkelighet som ikke er en rettsstat verdig.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

- Frontkjempere og NS-folk torturert i norske fengsler

■ Beate Framdal

Norske frontkjempere og NS-medlemmer ble torturert, drept, sultet og utsatt for fingerte henrettelser i norsk fangenskal etter krigen.

- Mange omkom ute på tvangsarbeid. Denne behandlingen er ikke en rettsstat verdig, sier lege Inger Cecilie Stridsklev.

Hennes oppsiktsvekkende helseundersøkelse av 181 norske frontkjempere publiseres i Tidsskriftet for Norsk Lægeforenings siste nummer.

- Bakgrunnen for at jeg startet denne helseundersøkelsen er at jeg har hatt tilgang til begge siders versjoner av det som skjedde under okkupasjonen av Norge. Prosentvis er frontkjemperne den gruppen som hadde de største tapstallene. Mens jødene hadde et tapstall på 40 prosent, var tapstallet for frontkjemperne 20 prosent. Siden ingen har brydd seg med a sjekke hvor mange frontkjempere som døde, så er tallet noe usikkert, sier Stridsklev.

Hun er klar over at undersøkelsen hennes er en brannfakkel i disse dager.

- Jeg hadde ikke blitt overrasket hvis undersøkelsen min hadde blitt sensuerert, innrømmer hun.

RYSTENDE OG PINLIG: - Norske frontkjempere ble brutalt behandlet i norske fengsler. De ble torturert og sultet. Mange omkom også ute på tvangsarbeid. Dette er ikke forhold som er en rettsstat verdig, sier lege Inger Cecilie Stridsklev.(Foto:Per-Eirik Hekkelstrand).

Brutale forhold

I rikspolitiets fengsler var det brutale forhold etter frigjøringen.

- En frontkjemper døde trolig som følge av mishandling under et forhør i Trondheim i 1946. Da vedkommendes død ble nevnt i et leserinnlegg i en avis, var man mer opptatt å finne ut hvem som hadde skrevet innlegget, enn å etterforske dødsfallet. Frontkjempere omkom på tvangsarbeid. Under lasting av ammunisjon på en båt omkom åtte varetektsfanger. På noen av fangene eksisterte det ikke dokumenter som viste hva de satt i varetekt for. Det viser at man fengslet likt og ulikt. På Milten på Vestsiden i Porsgrunn satt en mann fengslet i flere måneder fordi han hadde samme etternavn som en nordmann med gale meninger. Ingen var villige til å høre hans massive protester, sier lege Inger Cecilie Stridsklev.

Klarte seg

De fleste frontkjemperne var i fangeskap i tre til fire år. Frontkjemperne som er med i Stridsklevs undersøkelse, ble dømt til opptil 12 års straffearbeid.

- De ble utsatt for store belastninger i krig, fangeskap og ikke minst senere i livet. Til tross for høye tapstall, betydelige fysiske skader og høy dødelighet i etterkrigsårene har de likevel vist å ha ressurser. Mange av dem har klart seg realtivt bra i de senere etterkrigsårene. Lammelser og amputasjoner har ikke stoppet dem i å ha et yrkesaktivt liv. Mange av dem som kjempet under vinterkrigen, kjempet siden mot tyskerne og gjorde en god innsats. Men uten at dette er blitt kreditert dem, sier Stridsklev.

Skeptiske

Hun innrømmer at det ikke var lett å nærme seg frontkjemperne da hun skulle foreta helseundersøkelsen.

- Spesielt de som var straffet hardest var mest skeptiske når jeg forsøkte å nærme meg. Vi snakker om en gruppe som mistet alt de eide, også alle borgerrettighetene. De mistet også mer enn de eide. Mødre og barn ble jaget ut av hjemmene sine. I 50 år har frontkjempere, NS-folk og landssvikere vært uten ytringsfrihet. Det er nå på tide å la dem få snakke uten frykt for at deres familier og venner utsettes for represalier og sjikane. Siden frontkjempere fortsatt er fratatt ytringsfriheten, så er de fortsatt fratatt en borgerrettighet - 50 år etter, sier Stridsklev.

Angrer ikke

Av de 181 frontkjemperne Stridsklev har foretatt undersøkelse blant er det bare to som mener at de har vært med på noe klandreverdig.

- Kun 14 frontkjempere sympatiserte med Tyskland. 109 oppgir kampen mot kommunisme som motiv. Hitler og Stalin var vel to alen av samme stykke, med unntak av at Stalin klarte å drepe flere. 44 ønsket å hjelpe Finland. 49 frontkjempere ville være med på å danne en ny hær slik at Norge kunne gjenvinne sin frihet. Disse mente at med en egen hær så ville ikke tyskerne okkupere Norge, slik at Norge kunne forbli et nøytralt land. Skal utgangspunktet i dag være at alle frontkjempere skal si at de angrer, vil man aldri få igang noen dialog med denne gruppen. Det er trist, fordi de som andre grupper i samfunnet har behvor for å ytre sine meninger, men forutsetningen om at de må angre gjør at de fortsatt er fratatt sin ytringsfrihet. På denne måten mister man en bit av Norges krigshistorie, sier Stridsklev.

Ikke bare menn

Det var ikke bare menn som ble dømt for sine handlinger på fronten. 500 norske unge kvinner reiste som Røde Kors søstre ut for å hjelpe venn eller fiende - såkalte frontsøstre. Til tross for at de var beskyttet av Geneve-konvensjonen, fikk også de også sine straffer i landssvikoppgjøret.

- Landssvik-oppgjøret handlet om å dømme folks meninger, og ikke folks handlinger, sier lege Inger Cecilie Stridsklev.